

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

СЕКЦІЯ 4

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО; ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УТИЛІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

Яковлєва Я. С.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Чурилова Т. М.

к. ю. н., доцент кафедри МЄПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Однією з причин погіршення стану екологічної ситуації є неправильне поводження з медичними та фармацевтичними відходами, а саме порушення правил утилізації. Медичні та фармацевтичні відходи є факторами прямого і опосередкованого забруднення навколишнього середовища, вони створюють ризик виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань серед населення [1]. Актуальність питання зумовлена ще й тим, що медичні відходи мають різний ступінь екологічної безпеки. Такі відходи наносять шкоду довкіллю шляхом забруднення навколишнього середовища через викиди лікарських препаратів у повітря, забруднення ними стічних вод та інше.

Технології знешкодження більшості відходів, в тому числі небезпечних, в Україні не відповідають міжнародним стандартам. У період реформування, в тому числі медичної галузі, питання практичного вирішення правил поводження з медичними відходами, які визнані небезпечними, є вкрай актуальними та потребують негайного врегулювання.

Небезпечна ситуація щодо поводження з медичними та фармацевтичними відходами, для якої характерним є постійне збільшення обсягів їх утворення спричинена декількома факторами. Зокрема, відсутністю, протягом значного періоду, належного правового регулювання, відсутністю адекватного управління та контролю в даній сфері.

Медичні відходи - це відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних установах та інших закладах охорони здоров'я, що проводять медичні процедури, незалежно від форми власності, в установах і лікувально-профілактичних закладах санаторного лікування, аптеках, науково-дослідних інститутах і навчальних медичних закладах. 75–80 % відходів, утворених закладами охорони здоров'я, що не мають контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційними хворими, наближені за складом до

побутових відходів, а саме: відходи скла (пляшки, флакони, банки тощо), папір, канцелярське приладдя, упаковка, меблі, списаний м'який інвентар (халати, постільна білизна), діагностичне обладнання, яке втратило споживчі властивості. Решта медичних відходів, 10–25 %, належать до категорії небезпечних і можуть бути факторами ризику для навколишнього природного середовища і здоров'я людини [2].

Правове регулювання у сфері поводження з медичними відходами в Україні здійснюється наступними нормативно-правовими актами: Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 22 березня 1989 року (ратифікована 1 липня 1999 р.), Закон України «Про відходи» від 5 березня 1998 р. (в редакції від 4 жовтня 2018 р.), Наказ МОЗ України «Про затвердження Правил утилізації та знищення лікарських засобів» від 24 березня 2015 року № 242, Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами» від 8 червня 2015 року № 325, Розпорядження КМУ «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» від 8 листопада 2017 року № 820-р.

У стратегії пріоритет віддається скороченню утворення відходів, їх роздільному збору та переробці. Захороненню або знищенню повинні підлягати лише ті відходи, які не підлягають переробці та повторному використанню.

Основним нормативно-правовим актом регулювання поводження з медичними відходами є наказ Міністерства охорони здоров'я в Україні № 325 від 08.06.2015 року «Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо поводження з медичними відходами» (далі - Правила). Затверджені Правила встановлюють загальні вимоги до роботи з медичними відходами в лікувально-профілактичних закладах. Документ передбачає порядок того, як збирати, перевозити, зберігати, сортувати, обробляти, утилізувати, видаляти, знезаражувати, захоронювати, знищувати медичні відходи. Важливо, що Правила містять класифікацію потоків відходів лікарні, що повністю відповідає міжнародним стандартам. Правила утилізації медичних відходів обов'язкові для виконання лікувально-профілактичними закладами незалежно від форми власності [3].

Відповідно до Правил медичні відходи поділяються на такі категорії: категорія А - епідемічно безпечні медичні відходи; категорія В - епідемічно небезпечні медичні відходи; категорія С - токсикологічно небезпечні медичні відходи; категорія Д - радіологічно небезпечні медичні відходи. Вимоги щодо поводження з медичним відрізняються залежно від категорії відходів.

Кожен лікувально-профілактичний заклад повинен розробити типову схему поводження з відходами, дотримання якої буде обов'язковим у рамках закладу при роботі з медичними відходами.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами», ліцензіат зобов'язаний дотримуватися встановлених санітарних норм, зокрема щодо профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, вивезення, знищення побутового сміття та медичних відходів. Дія цих ліцензійних умов поширюється на заклади охорони здоров'я та фізичних осіб – підприємців з метою надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії [4]. Без належного фінансування дотриматись ліцензійних умов, особливо у сільській місцевості буде майже неможливо.

Низький рівень правової свідомості є не менш проблемним питанням у сфері поводження із медичними відходами. Отже, важливою є інформаційно-просвітницька робота.

Окремим видом небезпечних медичних відходів, є фармацевтичні відходи. Проте, норми наказу МОЗ України від 08.06.2015 №325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами», не поширюються на таку групу відходів. Наразі врегульовані лише правила проведення утилізації, та знищення неякісних лікарських засобів. Так, за ст. 23 ЗУ «Про лікарські засоби», неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню. Утилізація та знищення лікарських засобів проводяться відповідно до правил, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, та інших вимог законодавства [5]. Таким чином, питання збору та знешкодження засобів, термін яких закінчився в нашій країні є невирішеним.

У міжнародній практиці поводження з медичними відходами лікарень, поліклінік та інших медичних закладів виділені в окрему групу і за Базельською конвенцією (1998 р.) визначаються як небезпечні. В конвенції містяться положення, що входить до складу медичних відходів та де вони утворюються. До переліку медичних відходів відносять використані шприци, медичні рукавички, заражена кров та рідини організму, шматки шкіри та органів, системи переливання крові, прострочені лікарські препарати тощо. Дана конвенція також поділяє медичні відходи за ступенем їх небезпеки, а саме: безпечні - можна вивозити на сміттєзвалища разом з іншими відходами; епідемічно небезпечні (використані медичні інструменти, відходи лабораторій тощо) – такі відходи необхідно дезинфікувати та передавати відповідним підприємствам; токсикологічно небезпечні

(лікарські засоби, ртутювмісні предмети тощо) – також потребують дезінфекції та передачі їх на підприємства спеціалізованих на поводження з небезпечними відходами; радіологічно небезпечні – потребують передачі їх на спеціалізовані підприємства які експлуатують сховища радіоактивних відходів

Таким чином, враховуючи європейський досвід, для належного функціонування системи поводження з медичними відходами необхідно вирішити такі питання: посилення контролю за додержанням правил поводження з небезпечними медичними та фармацевтичними відходами; вдосконалення інформаційної політики та впровадження заходів для підвищення правової обізнаності населення; ефективне забезпечення системи збирання та утилізації відходів; запровадження системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у даній сфері; створення пунктів для здачі ліків, строк яких закінчився тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проблема утилізації медичних відходів в Україні : Всеукраїнська екологічна ліга URL: <http://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2017-rik/serpen/item/1322-problemy-utylyzatsii-medychnykh-vidkhodiv-v-ukraini?fbclid=IwAR15v6L4Nh2cS6aqMfqi-DttwKabVYwdf01aTlb8KGeSZG2dL5lwY07Tifg>.
2. Які головні помилки в поводженні з медичними відходами та як їх уникнути? «Екологія підприємства» № 5. 2018. URL: <http://ecolog-ua.com/news/yaki-golovni-pomylky-v-povodzhenni-z-medychnymy-vidhodamy-ta-yak-yih-unyknuty>.
3. Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами : Наказ МОЗ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-15>.
4. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами : Постанова URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-p>.
5. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки : Розпорядження URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-2013-p>.